

В. М. Сеньківський, д.т.н., професор, А. В. Кудряшова, аспірант, УАД

МОДЕЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧОГО ПРОЦЕСУ

Створено IDFE0-моделі редакційно-видавничого процесу, орієнтовані на функції системи, в межах якої розроблено контекстну діаграму реалізації редакційно-видавничого процесу та декомпозицію контекстної діаграми. Для наочного подання складу функціональної моделі створено ієрархічну модель реалізації процесу. Детально розглянуто інформаційну складову контекстної діаграми моделі.

Создано IDFE0-моделі редакционно-издательского процесса, ориентированные на функции системы, в рамках которой разработано контекстную диаграмму реализации редакционно-издательского процесса и декомпозиции контекстной диаграммы. Для наглядного представления состава функциональной модели создано иерархическую модель реализации процесса. Детально рассмотрено информационную составляющую контекстной диаграммы модели.

IDFE0-models of the editorial and publishing process are created, oriented on the functions of the system, within which a contextual diagram of the implementation of the editorial and publishing process and the decomposition of the context diagram. For a visual representation of the composition of the functional model, a hierarchical model of the process implementation was created. The information component of the context diagram of the model is considered in detail.

Вступ

Непослідовне, хаотичне виконання операцій редакційно-видавничого процесу та відсутність розуміння взаємозв'язків між ними призводить до неможливості прогнозування кінцевого результату, що, безперечно, негативно впливає на якість отриманого накладу.

Для забезпечення високого рівня якості реалізації редакційно-видавничого процесу та підвищення ефективності функціонування видавництва, як організаційної системи, необхідно забезпечити осмислене, послідовне та впорядковане виконання виробничих процедур.

Моделювання функцій редакційно-видавничого процесу сприяє продукуванню раціональних управлінських рішень впродовж виконання усіх етапів аналізованого технологічного процесу та дозволяє забезпечити безпосередніх виконавців ґрунтовною теоретично-прикладною базою, яка слугуватиме своєрідним орієнтиром не лише для виконання технічних операцій, але й для творчої складової редакційно-видавничого процесу

Теоретична частина

Редакційно-видавничий процес включає достатньо велику кількість послідовних операцій, число та порядок яких визначається специфікою

текстових та ілюстраційних матеріалів, методом проходження видання, апаратним та програмним забезпеченням, технологією виготовлення друкарських форм, видом друку та ін.

Дослідники умовно розділяють редакційно-видавничий процес на чотири етапи: підготовчий, редакційний, виробничий та маркетинговий [1–5].

Підготовчий етап редакційно-видавничого процесу пов'язаний із пошуком та вибором авторів, оглядом рукописів (авторських оригіналів) чи розробкою та затвердженням план-проспекту видання, оформленням юридичних документів [1, 5].

Редакційний етап включає прийом авторського оригіналу, його оцінку та рецензування, редагування та здійснення коректорських робіт [1, 4, 6].

Виробничий етап редакційно-видавничого процесу включає такі операції, як художньо-технічне редагування, верстання, роздрукування зверстаних сторінок, читання зверстаних сторінок, готування файлів до виведення, формування спуску сторінок, отримання проби спуску, підписання до друку, вивід інформації на матеріальний носій та затвердження сигнального примірника [1, 6].

Маркетинговий етап редакційно-видавничого процесу включає рекламу та просування книги, розповсюдження накладу та дослідження суспільної оцінки видання [6].

Моделювання функцій редакційно-видавничого процесу сприяє послідовному та впорядкованому виконанню усіх виробничих процедур, забезпеченню необхідного рівня якості та підвищенню ефективності.

Створення IDFE0-моделі редакційно-видавничого процесу передбачає побудову сукупності ієрархічно впорядкованих та взаємопов'язаних діаграм: контекстної діаграми (A-0) та декомпозиції контекстної діаграми (діаграми першого рівня декомпозиції) (A0) [7, 8].

Для наочного представлення складу функціональної моделі редакційно-видавничого процесу створимо ієрархічну модель, під назвою «Дерево вузлів функціональної моделі» (рис. 1).

Вершиною деревовидної структури діаграм є контекстна діаграма (рис. 2). Вона зображується прямокутником, у якому вказується основна функція моделі, а взаємозв'язок моделі із навколишнім середовищем ілюструється чотирма типами граничних стрілок ICOM: вхід (Input), керування (Control), вихід (Output) та механізми (Mechanism) [7, 9].

Для побудови моделі IDEF0 реалізації редакційно-видавничого процесу введемо наступні позначення: вхід — I_n , ($n=1,2$); керування — C_n , ($n=1,2$); вихід — O_n , ($n=1$); механізми — M_n , ($n=1,2,3,4$).

Основною функцією моделі є реалізація редакційно-видавничого процесу.

Рис. 1. Ієрархічна модель реалізації редакційно-видавничого процесу

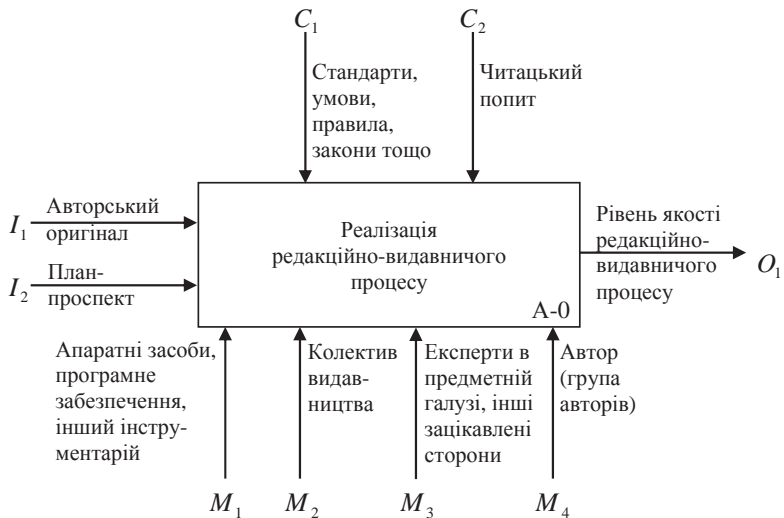

Рис. 2. Контексна діаграма А-0 моделі IDEF0 реалізації редакційно-видавничого процесу

Розглянемо детальніше інформаційну складову граничних стрілок контекстної діаграми А-0 моделі IDEF0 реалізації редакційно-видавничого процесу:

1. Граничні стрілки типу вхід (Input):

I_1 — Авторський оригінал — масив інформації створеної автором (колективом авторів) для подальшого опрацювання у видавництві та «виходу у світ».

I_2 — План проспект — це інформація про зміст та структуру майбутнього видання, на основі якої, після затвердження видавництвом та оформлення необхідних юридичних документів, розробляється рукопис.

2. Граничні стрілки типу керування (Control):

C_1 — Стандарти, умови, правила, закони тощо — це обмежувальна й керівна інформація: чинні нормативні документи зі стандартизації в галузі видавничої справи (державні стандарти України (ДСТУ), галузеві стандарти України (ГСТУ), міждержавні стандарти (ГОСТ), міжнародні стандарти ISO, стандарти організацій України (СОУ), технічні умови (ТУ), державні санітарні норми і правила (ДСанПН), державний класифікатор (ДК) та ін.), чинні правові документи з видавничої справи (Закони України, Укази Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, розпорядження Кабінету Міністрів України, рішення інших відомств, накази Державного комітету телебачення і радіомовлення України, накази інших відомств та ін.), технічні правила виконання операцій редакційно-видавничого процесу тощо [8, 10, 11].

C_2 — Читацький попит — керівна інформація, яка визначається потребою читачів у задоволенні певних інформаційних запитів.

3. Граничні стрілки типу вихід (Output):

O_1 — Рівень якості редакційно-видавничого процесу — результат, отриманий внаслідок реалізації редакційно-видавничого процесу.

4. Граничні стрілки типу механізми (Mechanism):

M_1 — Апаратні засоби, програмне забезпечення, інший інструментарій — До апаратних засобів, які використовуються у видавництві належать комп'ютери, принтери, сканери, плотери, фотокамери та ін. До програмного забезпечення — текстові процесори, програми для обробки растрової та векторної графіки, програми для верстання, програми для здійснення електронного спуску сторінок та ін. Окрім того в рамках реалізації редакційно-видавничого процесу можуть використовувати денситометри, колориметри, контролюючі шкали, типометр та ін.

M_2 — Колектив видавництва — основним колективом видавництва є редактор (головний редактор), коректор, художній редактор, технічний редактор, верстальник, складальник, інженер додрукарських

процесів. Редактор (головний редактор) займається вибором авторських оригіналів, здійснює літературне редагування, приймає участь в розробці макету, відповідає на питання коректора або, якщо не може цього зробити, віддає на уточнення автору, формує вихідні відомості, бере повністю відповідальність за поопераційне проходження видання у видавництві. Складальник здійснює набір тексту та вносить правки у гранки. Коректор звіряє набраний текст із авторським оригіналом, виправляє помилки, уточнює суперечливі моменти із редактором чи автором, перевіряє внесення правок. Художній редактор відбирає ілюстративний матеріал, здійснює або контролює (за наявності іншого спеціаліста, який здійснює опрацювання ілюстративного матеріалу) опрацювання ілюстрацій, оформляє обкладинки та титули, відповідає за внутрішнє оформлення видання (шрифти, буквиці, спуски сторінок тощо). Технічний редактор приймає участь у проектуванні майбутнього видання, контролює відповідність верстки до заданого оформлення та дотримання правил верстки, заповнює видавничу специфікацію. Верстальник здійснює верстання та вносить необхідні правки. Інженер друккарських процесів здійснює готування файлів до виведення та формує електронний спуск полос, займається виготовленням друккарських форм (при наявності CtP-системи у видавництві). Перелічені обов'язки працівників можуть варіюватися залежно від технічних можливостей, розміру штату видавництва та посадових інструкцій.

M_3 — Експерти в предметній галузі, інші зацікавлені сторони — вузькоспеціалізовані фахівці для здійснення наукового чи спеціального редагування, художники, замовники та ін.

M_4 — Автор (група авторів) — подає у видавництво план-проект видання чи/та рукопис; може приймати участь у розробленні макету (особливо якщо у тексті є ілюстрації); відповідає на запитання, які виникають у коректора в процесі роботи із текстом та на які не може відповісти редактор та ін. [7, 9, 12, 13].

Після опису моделі в цілому здійснюється процес функціональної декомпозиції контекстної діаграми, який полягає у її розділенні на крупні фрагменти.

Діаграма першого рівня декомпозиції A0 моделі IDEF0 реалізації редакційно-видавничого процесу містить такий перелік функцій:

- A1 — Виконання підготовчого етапу;
- A2 — Виконання редакційного етапу;
- A3 — Виконання виробничого етапу;
- A4 — Виконання маркетингового етапу.

Після декомпозиції контекстної діаграми A-0, здійснюється декомпозиція кожного блоку діаграми A0. Цей процес може тривати до досягнення необхідного рівня деталізації [9].

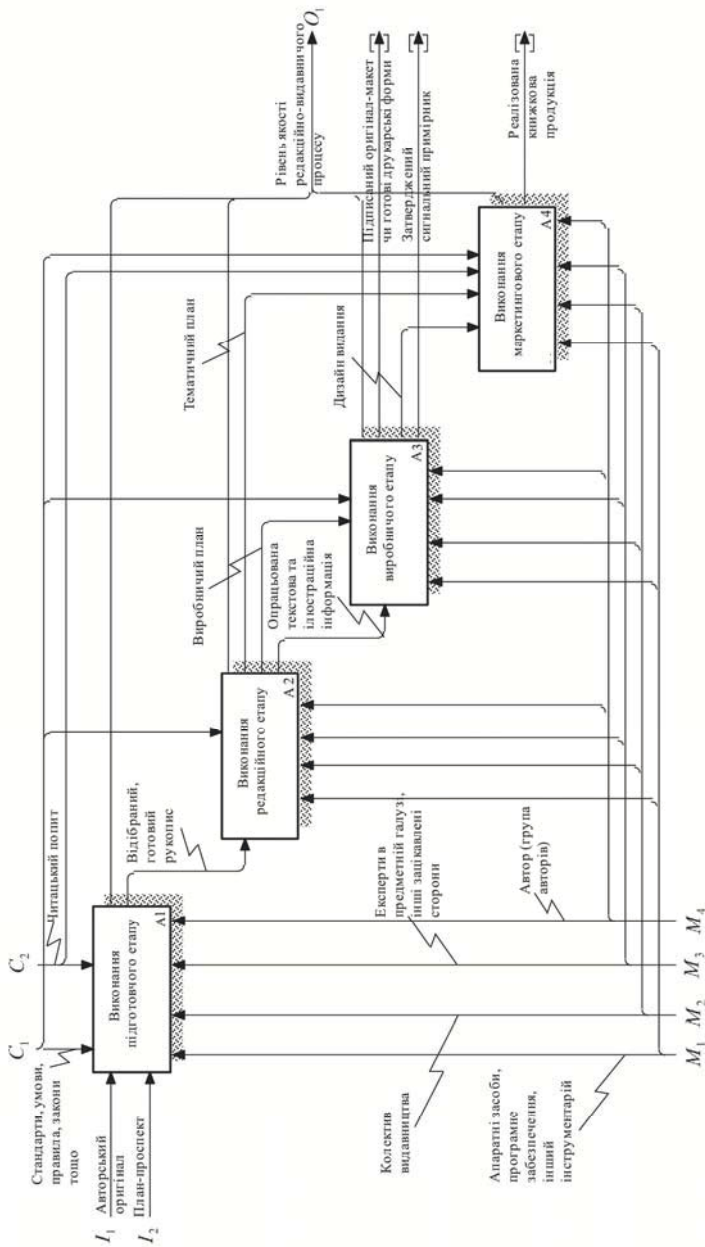

Рис. 3. Діаграма першого рівня декомпозиції A0 моделі IDEFO0 реалізації редакційно-видавничого процесу

Висновки

У результаті дослідження розроблено ієрархічну модель реалізації редакційно-видавничого процесу, контекстну діаграму моделі IDFE0 аналізованого технологічного процесу та діаграму першого рівня декомпозиції моделі IDFE0. Детально проаналізовано інформаційну складову граничних стрілок контекстної діаграми А-0 моделі IDEFO реалізації редакційно-видавничого процесу.

1. *Рябинина Н. З.* Технология редакционно-издательского процесса / Н. З. Рябинина. — М.: Логос, 2008. — 180 с.
2. *Предко Л. С.* Проектування додрукарських процесів. Навчальний посібник / Л. С. Предко. — Львів: УАД, 2009. — 352 с.
3. *Тимошик М. С.* Видавнича справа та редагування. Навчальний посібник / М. С. Тимошик. — К.: Наша культура і наука — Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2004. — 224 с.
4. *Жарков В. М.* Экономика и организация издательского дела: Краткий курс [Электронный ресурс] / В. М. Жарков, Б. А. Кузнецов, И. М. Чистова. — 2007. — Режим доступа: http://bookwu.net/book_ekonomika-i-organizaciya-izdatelskogo-dela_1214.
5. *Жарков И. Н.* Технология редакционно-издательского дела: конспект лекций / И. Н. Жарков. — М.: МГУП, 2002. — 92 с.
6. *Сеньківський В. М.* Автоматизоване проектування книжкових видань / В. М. Сеньківський, Р. О. Козак // Монографія. — Львів: УАД, 2008. — 200 с.
7. *Сорока К. О.* Основи теорії систем і системного аналізу: Навч. посібник / К. О. Сорока. — Харків: ХНАМГ, 2004. — 292 с.
8. Перелік чинних нормативних документів зі стандартизації в галузі видавничої справи. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова» [Електронний ресурс] / [б/а]. — Режим доступу: <http://www.ukrbook.net/vidavc.html>.
9. *Овчинникова Е. В.* Моделирование бизнес-процессов с помощью AllFusion Process Modeler: учебно-методическое пособие / Е. В. Овчинникова. — Екатеринбург: УрГУПС, 2007. — 102 с.
10. *Дурняк Б. В.* Стандарти в поліграфії та видавничій справі. Довідник / Б. В. Дурняк, В. П. Ткаченко, І. Б. Чеботарьова. — Львів: УАД, 2011. — 320 с.
11. *Пашуля П. Л.* Стандартизація, метрологія, відповідність, якість у поліграфії: підручник / П. Л. Пашуля. — Львів: УАД, 2011. — 408 с.
12. *Мальшкін Е. В.* Настольная книга издателя / Е. В. Мальшкін, А. Э. Мильчин, А. А. Павлов, А. Е. Шадрин. — М.: ООО «Издательство АСТ»; ООО «Агентство «КРПА Олимп», 2004. — 816 с.
13. *Ярема С. М.* Технічне редагування: Навч. посіб. / С. М. Ярема. — К.: Ун-т «Україна», 2003. — 284 с

Поступила 26.10.2017 р.